

Den riskfyllda och olämpliga fokuseringen på överhetens åtgärder

av Bengt-Åke Wennberg

Diskurser skapar hos var och en aktör en föreställning om hur andra aktörer kommer att agera. Denna föreställning påverkar aktörens egna agerande. Sammantaget så bildar alla aktörers agerande ett interaktivt samspelsmönster som i sin helhet är obekant för var och en aktör men som man tillsammans diskursivt kan utforska och därmed också gemensamt påverka.



För mer än 25 år sedan var vi under några år engagerade i kursen om arbetsorganisation och arbetspsykologi vid Högskolan i Väst. Vid ett tillfälle bjöd vi in nestorn inom psykosocial arbetsmiljö, Gunnela Westlander. I samtalet med studenterna frågade hon retoriskt varför all forskning riktade sig till ledningen och inte till alla de som medverkade operativt i organisationer och samhälle. Det är en naturlig fråga att ställa för den som ägnar sin forskning åt psykosocial arbetsmiljö. Vi har ställt oss samma fråga. Och den har visat sig ha ett mycket vidare tillämpningsområde än vi då tänkte oss.

SAMARBETSDYNAMIK AB
Ölsdalen 134, 693 91 Degerfors, telefon 070 590 94 30
Email: bengt-ake.wennberg@samarbetsdynamik.se
<http://www.samarbetsdynamik.se>

I min [förra blogg](#) beskrev jag skillnaden mellan röda och gröna grundantaganden:

*De **röda grundantagandena** bygger på att ordningen skapas av yttre strukturer som bestäms av överordnade makthavare – chefer, ledning, ägare eller rent av mytiska väsen som olika Gudar. I sina överväganden relaterar man till Ideologier, värdegrunder, samlevnadsregler som är utifrån och uppifrån bestämda.*

*De **gröna grundantagandena** bygger på att ordningen skapas av de deltagande individerna själva som en följd av den kommunikation som sker dem emellan och som en följd av de förhållanden de gemensamt möter.*

När jag använder begreppet grundantagande gör jag det på samma sätt som det tankeskifte som blev nödvändigt när man tvingades byta ut föreställningarna om jorden som universums medelpunkt, om elden som flogiston och om att det fanns en "eter" runt jorden.

Det var, med vad man så småningom kom fram till, inte möjligt att välja att se fenomenen antingen som de ena eller andra. Valde man grundantaganden som egentligen inte stämde med vad som var fallet i "verkligheten" skapades oklarheter och motsättningar – det vill säga att de åtgärder som man trodde skulle få verkan inte ledde till de goda utfall man väntade sig utan till och med kunde leda till en mängd oförutsedda och negativa bieffekter. I övergången mellan två grundantaganden uppstod konflikter mellan de personer, grupper och institutioner som var socialt knutna till de gamla och de som hade sett nackdelarna med detta och sökte efter något nytt.

Jag påstår alltså att man, om man fastnar i de gamla röda grundantagandena, så kommer både tanken, slutsatserna och åtgärderna att leda vilse. För de som vill skapa ett gott liv för sig själva och andra på jorden kommer därför sådana felslut, organiseringslösningar, levnadsregler och andra åtgärder att få oförutsedda negativa konsekvenser. Utgår man från de röda antagandena kommer detta ofta att bli grunden till maktmissbruk, osäkerhet, oro, frustration och aggression.

Jag såg det därför relevant att rubricera min blogg "Att ta sig ur en till-ingen-görande, förnedrande och frustrerande kultur". För att kunna göra det måste alla resonemang inklusive de vetenskapliga, just som Gunnela Westlander påpekade, bryta den ensidiga fokuseringen på vad ledning, chefer, staber och ägare skall göra. Forskning, resonemang, samtal och ordnandet av samverkansmönster måste istället involvera **alla de** som är den **egentliga** grunden till att samverkansmönstren blir som de blir. Man måste utgå från de gröna antagandena.

Men hur ser då sådana gröna resonemang och överväganden ut? Jag har kommit fram till att det i ett samspel är viktigt för alla som deltar att förstå hur de olika aktörernas tolkar situationen och samspelet och därvid tar ställning till hur deras olika ageranden hänger ihop. Först då kan man **välgrundat** medverka i samspelet så att utfallet av det som görs blir

konstruktivt och inte destruktivt. Man behöver då, som jag ser det, uppfatta samspelet som ett **interaktivt socialt system** som formas av deltagarnas kommunikation med varandra. Den mest markanta skillnaden är att ingen kan sitta som en fluga på väggen och beskriva och förstå samspelssystemet utifrån och uppifrån. Då man själv alltid är aktör i systemet måste det ses och förstås av aktörerna inifrån systemet självt. Hur jag ser grunderna för denna **systemsyn** skall jag återkomma till i nästa blogg.

På www.menvart.se och våra andra hemsidor ges ett stort antal exempel på den skillnad som uppstår i resonemangen om man inför sitt samspel utgår från gröna och systemiska antaganden jämfört med om man utgår från röda och positivistiska.

Var och en är välkommen att botanisera på hemsidan och fritt och utan kostnad ladda ner och använda materialet som man önskar. Ingen registrering behövs. Inget användarregister eller så kallade "cookies" kommer att läggas upp.

Då materialet emellertid är omfattande, och sakfrågorna ofta komplexa, erbjuder vi nu en ny tjänst så att den som så önskar snabbt kan komma igång. Denna tjänst är tills vidare gratis.

Se <https://www.menvart.se/support-fran-samarbetsdynamik-ab/>

En fördjupad beskrivning av mina resonemang och värdet av gröna grundantaganden och en systemisk syn på samverkan och organisering finns i

Wennberg B-Å (2021): Om interaktiva samspelssystem.

<https://www.menvart.se/2021/04/13/om-interaktiva-samspelssystem/>

Min förra blogg om röda och gröna grundantaganden finner du här

Wennberg B-Å (2021): Att ta sig ur en till-ingen-görande, förnedrande och frustrerande kultur.

<https://menvart.se/Filerpdf/2021-bloggar/Blogg21032816.pdf>

Resonemang om själva skiftet finner Du i

Wennberg B-Å och Tillberg P (2019): Paradigmskiftet – dess natur och konsekvenser. Degerfors: Samarbetsdynamik AB.

<https://naetverkssamhaellet.se/Filerpdf/Haften/Paradigmfullfinal.pdf>

Övrig referens

Hägglund M (2019): Vårt enda liv – sekulär tro och andlig frihet. Lettland: Volante.